

δαίων, τοὺς ὁποίους ἐπειράθησαν μὲν πολλάκις οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ νὰ εἰσαγάγωσιν, ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ ἐπιτηδεύως καὶ λάθρα προσήγοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει Μωαμεθανοὺς, προβάλλοντες αὐτοῖς, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἤθελον ἀπορροφήσει τὸ ἐμπόριον. Ὅσάκις δ' οὗτοι ἐπειράθησαν νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ἐγκαθίδρυσίν των, ἀπεκωλύθησαν δι' ἀπειλῶν, καὶ ὁ φόβος πρὸς τὸ ξυλοκόπημα παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ παραιτηθῶσιν. Εἰσι μισητοὶ ἐν Ἀθήναις.

Ἐδοξάζετο λοιπὸν μέχρι τοῦδε, ὅτι περὶ τὰ μέσα τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος αἱ Ἀθηναί, ὡς αἱ Θῆβαι καὶ ἡ Κόρινθος καὶ δὴ ὡς πᾶσα ἡ Ἑλλάς, ἤκμισαν πάλιν, καὶ πρὸς τοῦτο ἀναφέρονται καὶ εἰς τὸν σύγχρονον τοῦ Βενιαμίν, τὸν Ἀρχεῖον Ἐδριστῆν. Οὗτος συνέταξε περὶ τὸ 1153 διὰ τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Ῥιχάρδον Β' τὸ γεωγραφικὸν αὐτοῦ ἔργον, ἐνῷ ἀπαριθμεῖ μὲν πολλὰς μεσογείους καὶ παρὰλίους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῶν Ἀθηνῶν ὁμῶς λέγει, ὅτι ἦσαν ἀπολυάνθρωπος πόλις, κήποις καὶ ἀγροῖς περιβαλλομένην. Ἀλλ' αἱ εἰδήσεις τοῦ Ἐδριστῆ δὲν βασίζονται πάντοτε ἐπὶ αὐτοψίας, ἔσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ σιωπὴ τοῦ Βενιαμίν διδάσκει ἡμᾶς τοῦλάχιστον τοῦτο, ὅτι ἡ πόλις αὕτη δὲν κατεῖχε τότε ἐξέχουσαν θέσιν ἐν Ἑλλάδι. Αὐθεντικαὶ εἰδήσεις τούναντίον μαρτυροῦσι τὴν βαθεῖαν αὐτῆς παρκομήν περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ δωδεκάτου αἰῶνος.

(Ἐπετχι τὸ τέλος)

[Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ]

Ἀριστομένης Προδελέγιος

Ο ΕΝ ΤΗ ΝΟΤΙΩ. ΡΩΣΙΑ. ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

Β' *

Οὐδὲν ἄλλο ἔχοντες ν' ἀναγράψωμεν ἄξιον σημειώσεως περὶ τῆς τύχης τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμφανίσεως τῶν Οὐννων μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν κατὰκτῆσεως τῶν χωρῶν τούτων, ἢ τὸ λυπηρὸν γεγονός τοῦ ἐκτουρκισμοῦ ἀπάντων σχεδὸν τῶν ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ Ἑλλήνων, ὡς λαμπρότατα ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς γλώσσης ἣν οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι αὐτῶν λαλοῦσι καὶ ἣτις εἶνε μιζοβάρβαρος τις Ἑλληνικὴ πλήρης Ὀθωμανικῶν λέξεων, μετὰκείμεν ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤρξατο ἡ Ῥωσικὴ ἐκπληροῦσα τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, οὕτως εἰπεῖν, προδιαγεγραμμένον αὐτῇ πρόγραμμα, τῆς κατὰ μικρὸν δηλοῖν ὅτι ἐ-

* Ἰδε σελ. 409.

ζώσεως τῶν ἀπογόνων τοῦ Προφήτου ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς κατακτῆσεως τῶν χωρῶν τούτων. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Σοφίας, ἀδελφῆς Πέτρου τοῦ Μεγάλου περὶ τὸ 1686 ἔτος, ἐγένετο τρόπον τινὰ ἡ ἀπαρχὴ τῶν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν Ῥωσικῶν ἀγώνων, μάλιστα δὲ τῶν Τατάρων τῆς Κριμαίας. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Γιάννος Σοβιόσκιη προέτεινε τῇ Σοφίᾳ συμμαχίαν κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἡ Σοφία συνήνεσε, καὶ συμμαχία γενομένης μεταξὺ Πολωνίας, Αὐστρίας καὶ Βενετίας ἐκηρύχθη ὁ πρῶτος κατὰ τῶν ὑποτελῶν τῆς Πύλης Τατάρων τῆς Κριμαίας πόλεμος. Δεκαπεντακισμύριοι Μοσχοβῖται ἡγουμένου τοῦ στρατηγοῦ Γαλίτζην τῷ 1687 διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Κριμαίαν, ἀλλ' ὁ ἀγὼν οὗτος ἀπέβη λίαν δυσχερὴς, ἐνεκὰ ἐλλείψεως τροφῶν καὶ καταλλήλων μέσων συγκοινωνίας, ὥστε ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἐματαιώθη ἐπανελθόντος τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ οἷαδε ἔνευ σχεδὸν βολῆς πυροβόλου. Τὸ ἔαρ τοῦ 1689 ὁ στρατηγὸς Γαλίτζην ἐπαναλαβὼν τὸν ἀγῶνα καὶ ὁδηγήσας τοὺς Ῥώσους μέχρι Περεκόπης ἐπενήγαγεν αὐτοὺς αὖθις ἀπράκτους. Μόλις δὲ ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου, διαδόχου τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ εὐωδῶθη ὁ κατὰ τῶν Τατάρων καὶ Ὀθωμανῶν ἀγὼν κατὰ τὴν γνωστὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ Ἀζοφικὴν ἐκστρατείᾳ τοῦ 1695, ὅτε ἐξεπόρθησεν ὁ Τσάρος καὶ κατέκτησε τὸ διάσημον φρούριον Ἀζώφ μεθ' ἀπάσης τῆς περὶ τὴν χώρας. Τῆς ἐκστρατείας ταύτης μετέσχον καὶ τινες τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν ἐν τε τῷ στολίσκῳ καὶ τῷ ἱππικῷ, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς τάγμασι τῶν Οὐσσάρων ἅτινα ἐσχηματίζοντο ἐπὶ Πέτρου ἐξ Ἑλλήνων, Βουλγάρων καὶ Βλάχων ἀποίκων ἐν Ῥωσίᾳ. Μόλις ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β' ἄρχονται οἱ σπουδαῖοι κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀγῶνες καὶ ἡ πλήρης καθυπόταξις τῆς Νοτίου Ῥωσίας. Περὶ τὸ 1768 ἔτος ἡ Πύλη ὑποκινουμένη ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ ἀνακτοβουλίου ἐκήρυξε τὸν κατὰ τῆς Ῥωσίας πόλεμον. Ἡ αὐτοκράτειρα ἠδυνάτει νὰ πέμψῃ πολὺν στρατόν· ἀλλ' ὁ Ῥουμάντζεβ διορισθεὶς ἀρχιστράτηγος κατάρθωσε δι' ὀλίγων ἀναλόγως δυνάμεων νὰ κατατροπώσῃ τοὺς πολυαριθμοὺς ἀντιπάλους. Ἡ μάλλον δὲ ἐνδοξοτέρα ἐποχὴ τοῦ ἀγῶνος τούτου ὑπῆρξεν ἡ τοῦ 1770 ἔτους, ὅτε ὁ Ῥουμάντζεβ κατενίκησε λαμπρῶς τοὺς Ὀθωμανοὺς δις· πρῶτον μὲν παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Λάργης ἐνθα διεσκορπίσθη ἡ ἐκ δέκα μυριάδων συνισταμένη στρατιὰ τοῦ Χάνου τῆς Κριμαίας, δεύτερον δὲ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Καγούλ ἐνθα κατετροπώθη ὅλη ἡ στρατιὰ τοῦ μεγάλου βεζύρου συνισταμένη ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου χιλιάδων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς ταύτην ἤρξατο ἐν Ῥωσίᾳ κυοφορούμενον τὸ γνωστὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ Ἑλληνικὸν σχέδιον τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς μεγαλεπήβολου αὐτοκράτειρας Αἰκατερίνης τῆς Β' καὶ ταῖς προτροπαῖς τῶν περὶ αὐτὴν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν, ἐν οἷς διεκρίνοντο ὁ πρίγκιψ Ὀρλόβ, ὁ πρίγκιψ Δολγορούκη καὶ ὁ Ποτιόμκην. Κύριος σκοπός, ὡς γνωστόν, τοῦ σχεδίου τούτου ὑπῆρξεν ἡ ἐξ Εὐρώπης τελεῖα ἔξωτις τῶν Τούρκων καὶ ἡ

καθίδρυσις Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας ἡγεμόνα ἐχούσης τὸν Μέγα Δούκην Κωνσταντῖνον ἑγγονον τῆς αὐτοκρατείας. Ἐνεκα δὲ τῆς ἡμιρωμντικῆς ταύτης ιδέας συνκρούσης μὲν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, ἀλλὰ τοσούτῳ δυστυχῶς ὁλεθρίας ἀποδόσης τῷ Ἑλληνισμῷ, ἀπεστάλη εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ὁ Ῥωσικὸς στόλος ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Γρέιγ καὶ Σπυρίδου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πρίγκιπος Ὁρλόβ, ὅστις κατετρόπωσε τὸν Ὀθωμανικὸν κατὰ τὴν ἐν Τσεσμέ ναυμαχίαν. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ πρίγκιψ Βασίλειος Δολγορόφ κλη ἐπιτυχῶς εἰσῆλθεν εἰς Κριμαίαν, αἱ ἐχθροπραξίαι διήρκεσαν ἐπὶ τρεῖς ἔτη μέχρις οὗ ὑπεγράφη ἡ παρὰ τῷ Κουτζούκ-Καίναρτζικ εἰρήνη δι' ἧς ἡ Ῥωσία κατέλαβε μέρος τῶν παρὰ τῇ Ἀζοφικῇ καὶ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, παραλίῳν χωρῶν καὶ τὰς πόλεις Ἀζόφ, Κέρτς καὶ Κινδούρν. Ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀρχεῖται τὸ πρῶτον ἡ εἰς τὴν νότιον Ῥωσίαν μετανάστασις τῶν Ἑλλήνων, ιδίως τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστάντων καὶ ἐνοχοποιηθέντων. Διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Μαρτίου 1775 διατάγματος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ κόμητος Ὁρλόβ ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη προσεκάλεσε τοὺς ἐναπομείναντας ὑπὸ τὰς Ῥωσικὰς σημαίας Ἑλληνας νὰ μετοικήσωσιν εἰς Ῥωσίαν καὶ παρεχώρησεν αὐτοῖς προνόμια καὶ ιδίως ἀτέλειαν παντὸς φόρου καὶ ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας τριακονταετῇ ἀπαλλαγὴν. Ἐξ αὐτῶν μέρος ἀπετέλεσε τὸ γνωστὸν Ἑλληνικὸν τάγμα ἐν Βαλακλαβᾷ ἐδρεῖον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν, μάλιστα δὲ ἐν Κέρτς, Γενικόλ καὶ Ταγκανρόκ καὶ ταῖς πέριξ Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις, αἵτινες ὀνομάσθησαν παρὰ τῶν Ῥώσων Ἀλβανικαὶ προδήλως ἐκ τῆς ὁλβανικῆς στολῆς ἣν ἔφερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ὁμογενεῖς οὗτοι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐλάμβανον κατ' ἔτος παρὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου καὶ χρηματικὸν βοήθημα 22374 ρουβλίων ὅπερ ἔπειτα μετεβλήθη εἰς παραχώρησιν γαιῶν. Ἐν τούτοις τὸ οὕτως ἀποκαλούμενον Ἑλληνικὸν σχέδιον περὶ οὗ προείπομεν ἤδη δὲν ἀπενεκρώθη· τὸν ἀντίον δ' στρατηγὸς Ποτιόρμκην διορισθεὶς τῷ 1783 γενικὸς διοικητὴς τῆς ἀρτι προσαρτηθείσης καὶ λαβούσης τὸ ὄνομα Νέα Ῥωσία χώρας, μεγάλως συνέτεινεν εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν αὐτοῦ. Ὁ Ποτιόρμκην ἀριστος γνώστης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἦν ἐξέμαθε παρὰ τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου Ἑλλήνος μοναχοῦ Δωροθέου, τοῦ ἐπονομασθέντος ἔπειτα Γαβριήλ καὶ χειροτονηθέντος ἀρχιεπισκόπου Χερσῶνος καὶ Ταυρίδος, ὑπῆρξε λίαν φιλέλλην καὶ προσεπάθει παντὶ τρόπῳ νὰ καταπείσῃ τὴν Αἰκατερίνην νὰ μὴ ἐγκαταλίπῃ ἀτέλεστον τὸ περὶ ἀποκαταστάσεως μεγάλης Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας σχέδιον αὐτῆς. Αἱ συμβουλαι αὐτοῦ εἰσηκούσθησαν, πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ αὐτοκράτειρα συνῆψε στενὴν συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν κατὰ τῆς Πύλης πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας Ἰωσήφ τὸν Β'. Τότε ἡ Πύλη ὑποκινουμένη ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ καὶ πρωσικοῦ ἀνακτοβουλίου αὐθις ἐκήρυξε τὸν κατὰ τῆς Ῥωσίας τοῦ 1787 πόλεμον κατ' ὃν καὶ τοὶ ἀρχιστράτηγοι

τοῦ Ῥωτικοῦ στρατοῦ ὤρισθη ὁ Ποτιόμκην ὕλη ἡ δόξα καὶ αἱ λαμπραὶ ἐπιτυχίαι τοῦ ἀγῶνος ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς τῷ διασήμεῳ στρατηγῷ Σουβόροφ, ὅστις ἐξετέλεσε σειρὰν ὕλην λαμπρῶν ἀθλῶν, ὧν οἱ διασημότεοι αἱ πυχὰ ταῖς Φακσάναις καὶ Ῥήμναις νίκηι καὶ ἡ ἄλωσις τοῦ ἰσχυροῦ φρουρίου Ἰσμαήλ. Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος τούτου ἤρξαντο ἤδη διαδιδόμεναι φήμαι περὶ τεκταινομένων ἐπαναστατικῶν κινήματων ἐκ μέρους τῶν Τατάρων τῆς Κριμαίας· πρὸς ἀποσόβησιν δ' αὐτῶν ἡ αὐτοκράτειρα ἀπέστειλεν εἰς Κριμαίαν τὸν στρατηγὸν Σουβόροφ, ὅπως ἐπιβλέπῃ τοὺς Τατάρους τῆς Κριμαίας καὶ παρκαλύσῃ εἰ δυνατόν τὴν ἐνδεχομένην αὐτῶν ἐπανάστασιν. Οὗτος εὑρεν ἐν τοῖς διασήμεσιν αὐτοῦ ἐν Κριμαίᾳ σπουδαίους ἀρμαγούς τοὺς ἀποίκους ἐκεῖ Ἕλληνας περὶ ὧν ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει, καὶ τοὺς ἰθαγενεῖς ἐκεῖ Ἕλληνας ὑπηκόους, τοῦ Χάνου τῆς Κριμαίας πρὸ πολλοῦ ποθοῦντας τὴν εἰς τὸ Ῥωσικὸν ὁμόδοξον σκῆπτρον προσάρτησιν αὐτῶν. Ὁ Σουβόροφ καλῶς γινώσκων ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἐλάμβανε τροφὰς ἀποκλειστικῶς ἐκ Κριμαίας καὶ Βασσαρκίδας, ἐζήτησε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν γεωργίαν ἐν Κριμαίᾳ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ κατενέγκῃ καίριον τραῦμα τοῖς Ὀθωμανοῖς. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ὁ στρατηγὸς Σουβόροφ ἀπεντα σχεδὸν τὸν ἐν Κριμαίᾳ Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τῆς γεωργίας ἐπιδιδόμενον, προσεπάθησε διὰ τοῦ ὁμογενοῦς αὐτοῦ μητροπολίτου Γότθης καὶ Κάφρας Ἰγνατίου νὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὴν ἄρτι τῇ Ῥωσίᾳ προσαρτηθεῖσαν χώραν. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἦτο τοσοῦτον εὐχερὲς καὶ μόνον διὰ τῆς γνωστῆς δραστηριότητος καὶ ἐμπειρίας τοῦ στρατηγοῦ Σουβόροφ κατωρθώθη ἀναιμάκτως. Ἰδίως μεγίστην ἀντίπρῃξιν εὑρεν οὗτος ἐν τοῖς ὑπουργοῖς τοῦ Χάνου τῆς Κριμαίας, οἵτινες παρνώλουον παντὶ σθένει τὴν μετανάστευσιν τῶν πλουσίων τούτων ἡμετέρων ὁμογενῶν παρ' ὧν μεγάλας προσόδους ἐλάμβανεν ἡ Κριμαία. Ὁ Σουβόροφ ἐνεργῶν λίαν δραστηρίως διέταξε νὰ στηθῶσι παρὰ ταῖς θύραις τῶν μεγάρων τῶν ἐν λόγῳ ὑπουργῶν ἑνοπλοὶ φρουραὶ καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου μόνον ἔτυχε τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν. Τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν τούτους, δισμυρίας περίπου ψυχὰς, ἀπόκισαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Αἰκατερινοσλάβ ἐνθα ταχέως ἀνήγειραν τὴν πόλιν Μαριόπολιν ὀνομασθεῖσαν οὕτω εἰς τιμὴν τῆς ἀρχίας εἰκόνης τῆς Ἀειπαρθένου, ἣν ἐκομίσαντο μεθ' ἑαυτῶν ἐκ Κριμαίας, καὶ ἐτέρας περίξ τῆς πόλεως ταύτης κώμας, αἷς ἔδωκαν τὰ ὀνόματα ἐκείνων τῶν χωρῶν ἐξ ὧν εἶχον μετναστεύσῃ, Γιάλτα, Γουρζούφ, Ἀρχαία Κριμαία, Κουτζούκ-Γενικὸς κλπ. Ἐξελέξαντο δὲ πνευματικὸν αὐτῶν ποιμένα τὸν Ἕλληνα μητροπολίτην Γότθης καὶ Κάφρας Ἰγνατίον ὅστις μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ (16 Φεβρ. 1786) ἔφερε τὸν τίτλον τοῦτον. Διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Νοεμβρίου 1779 διατάγματος ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἔδωκεν αὐτοῖς προνόμια, καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη ἦσαν ἀτελεῖς παντὸς φόρου, ἐς αἷ δὲ ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ εἶχον ἰδίαν ἀνεξάρτητον ἐπαρχία-

κὴν ἐργάνωσιν. Ἀλλ' ἐντούτοις ἐνῶ ἐγίνοντο ταῦτα ὁ ἄγων ἐξηκολούθει καὶ μάλιστα παρὰ τὰς βορείας παραλίους χώρας τοῦ Εὐξείνου Πόντου οἱ Ῥωσικοὶ στρατοὶ καὶ ὁ Ῥωσικὸς στολίσκος τῆς Μαύρης θαλάσσης ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Ῥωσίᾳ ὑπηρετοῦντος Ἰταλοῦ ναυάρχου Δερίβας (Don Joseph de Ribas) καὶ τοῦ ναυάρχου Οὐσακὼς ἐπιτυχῶς ἐνίκησαν ἐπικνελημμένως τοὺς Τούρκους ἐκπορθήσαντες τὸ ἰσχυρὸν φρούριον Ὀτζάκοβ καὶ τὸ ἕτερον Χατζή-βη κείμενον ἀκριβῶς ἐνθα ὁ ἐν τῇ ἀρχαιότητι παρ' Ἀρριανῶ ἀναφερόμενος Ἰσριανῶν λιμὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ὁποίου ἀνεφύη ἡ πόλις ἐκείνη, ἐν ᾗ μεταγενεστέρως ἐπέπρωτο νὰ κυφορηθῇ ἡ μεγάλη ἡμῶν ἐθνικὴ ἰδέα. Τῶν μαχῶν τούτων καὶ μάλιστα τῶν ναυμαχιῶν μετέσχον μεγίστας ὑπηρεσίας τῇ Ῥωσίᾳ προσεγγιζόντες πλεῖστοι ὅσοι ἐκ τῶν αἰετοῦτε ἀνδρείων καὶ ἐπιδεξίων Ἑλλήνων ναυτικῶν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν διαφημισθέντων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ῥώσων Ἀλεξίανου, Ζαπόνη, Γόνκαλου, Κουντούρη καὶ Μαραγκοπούλου. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ναυτικοὶ ὡς ἀξιωματικοὶ καὶ πρωεῖς τοῦ κωπῆρους στολίσκου τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἔχοντες πολεμικῶς ἐξοπλισμένα τὰ πλοίαρια αὐτῶν ἐπέπιπτον ὡς καταδρομεῖς τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Αὐτοὶ δὲ οὗτοι ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τῆς ἀνεγερθείσης μετὰ τινὰ χρόνον Ὀδησσοῦ.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 27 Μαΐου 1794 διατάγματος ἐκδοθέντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ναυάρχου Δερίβας, Αἰκατερίνη ἡ Β' προβλέπουσα τὴν ἀεπίκαιρον θέσιν τοῦ Χατζή-βη ὡς λιμένος παρὰ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας, ἐθεώρησεν ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἰδρυθῇ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ φρουρίου τούτου νέα πόλις καὶ κτισθῇ ἐμπορικὸς λιμὴν. Τῇ 29 Ἰουνίου ὁ προμνημονευθεὶς ἐπιστήθιος φίλος τοῦ στρατηγοῦ Ποτιόμκην ὁμογενὴς ἡμῶν μητροπολίτης Αἰκατερινοσλάβ καὶ Χερτονο-Ταυρίδος Γαβριήλ μαθὼν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς αὐτοκρατορίας περὶ ἰδρύσεως χριστιανικῆς πόλεως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρτι ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν κατακτηθέντος φρουρίου ἤλθεν ἐνταῦθα, ὅπως παρυστῇ κατὰ τὴν σπουδαίαν μέλλουσαν νὰ τελεσθῇ ἐορτήν. Ἡ 22 Αὐγούστου ὠρίσθη ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τῆς Ὀδησσοῦ, ὁ μητροπολίτης Γαβριήλ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ ἀπασῶν τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν κατέθετο τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ πρώτου χριστιανικοῦ ναοῦ καὶ ἐτέρων δημοσίων οἰκοδομημάτων τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἑλλήνων συνωκίσθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐκτιμήσαντος τοὺς Ἕλληνας ναυάρχου Δερίβας, ὅστις προέτεινε τῷ γενικῷ διοικητῇ τῶν ἐπαρχιῶν Αἰκατερινοσλάβ καὶ Ταυρίδος ὅτι λίαν ὠφέλιμον ἤθελεν εἶναι νὰ βελτιωθῇ ἡ τύχη τῶν ἀπειραρίθμων ἐκείνων Ἑλλήνων, οὔτινες μεταναστεύσαντες ἐκ τοῦ Ἀρχιπελάγους ὑπηρετήσαν ὑπὸ τὰς Ῥωσικὰς σημαίας τοσοῦτον πιστῶς ὅτι σκοπιμότερον δὲ πάντων ἤθελεν εἶναι ν' ἀποικίσωσιν αὐτοὶ εἰς Ὀδησσὸν, ἐλπίζων ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν ὁμόφυλοι ἤθελον μεταναστεύσει εἰς Ῥωσίαν, παρέχοντες νέαν ζωὴν

τῇ νέᾳ πόλει τοσούτω πᾶλλον, ὅσω ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἐμπορικοὶ καὶ βιομήχανοι ἄνθρωποι. Ὁ Ζούμποβ ὑπέβαλε τῇ αὐτοκρατείᾳ τὴν πρότασιν ταύτην, ἥτις διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Ἀπριλίου διατάγματος ἐνέκρινεν αὐτήν. Τὸ διάταγμα τοῦτο συνέκειτο ἐκ τῶν ἐξῆς δύο οὐσιωδῶν ἀρθρῶν.

α) Οἱ εἰς Ῥωσίαν ἐλθόντες Ἕλληνες καὶ ὑπηρετήσαντες ὑπὸ τὰς Ῥωσικὰς σημεῖας ὅσοι παρέμειναν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἀγῶνος ἐν ταῖς χώραις τῆς Νέας Ῥωσίας σχεδὸν ἄνευ ἀσύλου, νὰ κατοικήσωσιν ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Ὁδησσοῦ, παροχομένων αὐτοῖς δωρεὰν γαιῶν. Δι' ὃ ὠρίσθησαν 15000 περίπου δεσατίραι γῆς. Ἐχορηγήθησαν δὲ καὶ τὰ ἀναγκαιὰ χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν πρώτην ἐγκατάστασιν τῶν ἀποίκων. Ἐξ αὐτῶν ἐσχηματίσθη ἡ οὕτως ἐπονομασθεῖσα «Ὁδησσίνη Ἑλληνικὴ μοῖρα» ἐκ 300 ἀνδρῶν συνισταμένη μετὰ τοῦ ἀνκλόγου ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ διοικουμένη ὑπὸ ἰδικιτέρου ἀρχηγοῦ ἐκλεγομένου ἐξ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ὀνομάζεται «Ἐφορος τῆς Ἑλληνικῆς ἀποικίας». Ἐν ἀρχῇ τῆς συστάσεως τῆς μοίρας ταύτης ὑπῆρχον μόνον 200 ἄνδρες ἄλλ' ἀνεμείνοντο πλείονες.

β) Πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν κατοίκων τῆς Ὁδησσοῦ προσεκαλοῦντο ἐκ τοῦ Ἀρχιπελάγους οἱ ὁμόδοξοι, εἰς οὓς ἐχορηγεῖτο χρηματικὴ βοήθεια, οἰκίαι ὑπ' αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως οἰκοδομοῦμεναι καὶ ἀτέλεια πλήρης φόρων καὶ ἀπκλλογὴ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Κατὰ βούλησιν δὲ ἠδύναντο ἢ νὰ κατατάσσωνται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μοῖραν ἢ εἰς τὸν στόλον ἢ νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὰ τοῦ ἐμπορίου. Ἡ ἀποικία αὕτη ἐν τε τῇ πόλει καὶ τοῖς πέριξ ἔθαινε ἐπιτυχῶς, καὶ ἔφορος τὸ πρῶτον τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐξελέχθη ὁ ὁμογενὴς ἡμῶν Κέσογλου, μετὰ ταῦτα προαχθεὶς εἰς τὸν βυθμὸν ἀντισυνταγματάρχου. Βλέπουσα προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ αὐτοκράτειρα ἐκ τῆς ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1795 ἐκθέσεως τοῦ κόμητος Ζωόμποβ ὅτι ἡ Ὁδησσὸς ἤρξατο βυθμηδὸν αὐξανόμενη καὶ ὅτι ταῖς προσπάθειαις τοῦ ναυάρχου Δερίβας ἡ Ἑλληνικὴ μοῖρα εἶχεν ἤδη σχηματισθῇ ἐκ τριακοσίων ἀνδρῶν, ἐκτὸς τούτου δὲ εἶχον μεταναστεύσει ἐκ τοῦ Ἀρχιπελάγους ἑκατὸν περίπου οἰκογένειαι ἐξ ὧν περὶ τοὺς εἰκοσιεπτὰ ἔμποροι ἰκανῶς εὐκατάστατοι, ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ τὸ πρῶτον ἐν Ὁδησσῷ δημαρχεῖον, οὗ πρῶτος δημαρχικὸς πάρεδρος ἐξελέχθη ὁ Ἕλλην Θεόδωρος Φλογαίτης.

Τῇ 21 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατὰ διαταγὴν τοῦ ναυάρχου Δερίβας ἐγένετο τὸ πρῶτον ἡ ἐπίσημος ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων τῆς Ὁδησσοῦ ἐξ ἧς βλέπομεν ὅτι πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς μοίρας κατοικοῦν ἤδη ἐν Ὁδησσῷ ἑκατὸν εἴκοσι ἐννέα ἄρρενες καὶ ἐνενήκοντα πέντε θήλεις, τουτέστι πεντακόσαι εἴκοσι τέσσαρες τὸ ὅλον ψυχαὶ ἀνήκουσαι τῇ Ἑλληνικῇ ἰθαγενείᾳ καὶ ἀποτελοῦσαι τὸ τρίτον τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Οὕτω πως λοιπὸν τῇ συνδρομῇ κυρίως τῶν Ἑλλήνων περιήλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ῥώτων ἡ χώρα ἐφ' ἧς ἀνεφύη ἡ Ὁδησσὸς, ὑπὸ Ἕλληνας μητροπολίτου ἐτέθησαν οἱ πρῶ-

τοι θεμέλιοι λίθοι αὐτῆς καὶ τοῖς Ἑλλησιν ὀφείλει τὸν πρῶτον αὐτῆς ἀποικισμόν. Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θέσεσι τῆς Νοτίου Ῥωσίας, ἐνθα κατόκησαν οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν, ὁ ἑλληνισμὸς βαθμὴν δὸν ἡδραιοῦτο. Οὕτως ἡ Μαριόπολις δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἱδρύσιν αὐτῆς εἶχε δύο ναοὺς, ἐβδομήκοντα καὶ τρεῖς οἰκίας καὶ χιλίας ἑξακοσίας ἐξ ψυχᾶς, ἐξ ὧν ἕκαστον τεσσαράκοντα τέσσαρες ἔμποροι. Δις τοῦ ἔτους ἐτελοῦντο ἐμπορικαὶ πανηγύρεις καὶ ὑπῆρχε καὶ βυρσοδεφεῖον.

Ἐν τοιαύτῃ θέσει εὐρίσκετο ὁ ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ ἑλληνισμὸς κατὰ τὴν ἐνδόξον βασιλείαν τῆς αὐτοκρατορίας Αἰκατερίνης τῆς Β', ἥτις ἀπελάμβανε μεγίστην ἀγάπην παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν οἵτινες παντὶ τρόπῳ ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ παρέχωσιν αὐτῇ δείγματα τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀγάπης καὶ τοῦ πρὸς αὐτὴν σεβασμοῦ· μάλιστα δὲ ὅτε ὀλίγα τινὰ ἔτη πρὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς ἐπεσκέψατο κατὰ πρότασιν τοῦ στρατηγοῦ Ποτιόμκην ἀπασαν τὴν Νέαν Ῥωσίαν ἀπαντες οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν ἐσπᾶνθον ἀθρόοι πρὸς προὑπάρχουσιν αὐτῆς. Ἐν Βαλκκλαβᾷ δὲ, ἰδίως ἐν τῷ χωρίῳ Κεδίκιοι, ὑπεδέξατο αὐτὴν «λόχος ἀμυζόνων» ἀποτελούμενος ἐκ τῶν συζύγων καὶ θυγατέρων τῶν ἐκεῖ ἀποίκων Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς συζύγου τοῦ Ἑλλήνος ἀντισυνταγματάρχου Σκραντηνοῦ, ἥτις μόλις πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἀποδιώσασα ἐνενηκοντοῦτις τὴν ἡλικίαν μετὰ μεγίστης προθυμίας καὶ ἡδονῆς ἀφηνεῖτο τὸ γεγονός τοῦτο.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Αἰκατερίνης ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ῥωσίας τῇ 6 Ἰβρίου 1796 ὁ αὐτοκράτωρ Παῦλος δ' Α' ὅστις ἠκολούθησε πληρῶς τὰ ἔχνη τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ μητρὸς τὰ μέγιστα συντελέσας εἰς τὴν πρόοδον ἰδίως τῶν ἀρτι προσαρτηθεισῶν τῇ Νέᾳ Ῥωσίᾳ χωρῶν. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐξέδοτο τῇ 13 Φεβρουαρίου 1798 διάταγμα ἐπιφέρειν μυρίας ὅσας βελτιώσεις ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς χώρας τῆς τούτης διοργανώσει, ἐξ ὧν τὰ ἐξῆς ἰδίως ἀνεφέροντο εἰς τοὺς ἀποίκους Ἑλληνας τοὺς «ἐμμοδόχους καὶ ἀρχαίους κατοίκους τῆς χώρας ταύτης» ὡς ῥητῶς ἔλεγε τὸ διάταγμα· α) Ἀπασι τοῖς ξένοις (ἐννοεῖται τοῖς Ἑλλησι κυρίως) χορηγεῖται τὸ δικαίωμα ἐν Γαυρικῇ χερσοννήσῳ νὰ ἐκλέγωσι πρὸς κατοικίαν ὅποιονδήποτε τόπον θέλωσι πλὴν τῆς Σεβαστοπόλεως καθ' ὃ πολεμικοῦ λιμένος· β) Ἐκάστῳ τῶν ἀποίκων θέλει παραχωρεῖται δωρεάν ἐν ταῖς πόλεσι χωρὸς πρὸς ἀνέγερσιν οἰκιῶν, ἐν ταῖς κώμαις δὲ γῆραι πρὸς καλλιέργειαν· γ) Ἡ Θεοδοσία ἀπαλειστικῶς ὀρίζεται τόπος διαμονῆς τῶν Ἑλλήνων· δ) Χορηγεῖται αὐτοῖς πλήρης ἐλευθερία πρὸς διεξαγωγὴν ἐμπορίου εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς· ε) Ἀπαντες οἱ τῆς Γαυρικῆς χερσοννήσου ἐμπορικοὶ λιμένες κηρύσσονται ἐλεύθεροι τελωνιακοῦ δασμοῦ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη. Παντὶ ὅλῳ κατὰ πόσον πάντα ταῦτα ἰδίως τὸ τελευταῖον συνέτεινεν εἰς τὴν πρόοδον καὶ εὐδαιμονίαν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὁμογενῶν ἡμῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἐν Ὁδησσῷ διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Μαΐου 1797 βασιλικοῦ διατάγματος

ερίζεται αποκλειστικῶς διὰ τοὺς "Ελληνας δημαρχεῖον αὐτῶν ξένων» ἐπικληθὲν (μαγιστράτ ντ.μ.ά. ἱννοστράντζεβ) κατ' αἵτησιν αὐτῶν ὡς ἀγνοούντων τὴν τε Ῥωσικὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς Ῥωσικοὺς νόμους. Ὁ νεωστὶ διορισθεὶς διοικητὴς τῆς Νέας Ῥωσίας Ἰωάννης Σελέτζκιη τῇ 23 Σεπτεμβρίου ἐνέκρινε τοὺς ἐκλεγθέντας "Ελληνας δημαρχικοὺς πρεσβέδρους τὸν ἀντισυνταγματάρχην Κέσογλου, τὸν ἀξιωματικὸν Φραντζήν, τὸν Ἰωάννην Δεστούνην καὶ Λέοντα Βερδάνην. Ταῦτοχρόνως ὁμῶς διελύθη ἡ «Ἑλληνικὴ μοῖρα», οἱ δὲ ἀπαρτίζοντες αὐτὴν ἄνδρες ἐνεγράφησαν οἱ μὲν ὡς ἔμποροι οἱ δὲ ὡς βιομήχανοι, γεωργοί, κατὰ τὴν κατάστασιν, τὸ ἐπιτήδευμα κτλ. ἐνὸς ἐκάστου. Μεγίστη ἀπόδειξις τῆς δυνάμεως ἣν εἶχεν ὁ ἑλληνισμὸς ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔστω ἡ κατάργησις τοῦ Ῥωσικοῦ δημαρχείου καὶ ἡ ἀντ' αὐτοῦ ἐκλογή καθαρῶς Ἑλληνικοῦ. Ἐκ τῶν πρώτων ἡδὴ ἡμερῶν τοῦ 1798 ἤρξαντο ἀναφυόμεναι διαφοραὶ μεταξὺ τῆς Ῥωσικῆς καὶ τῶν ξένων κοινοτήτων. Καίτοι οἱ Ῥῶσοι ἀπετέλουν τὸ ὑπερέχον στοιχεῖον, ἀλλ' οἱ "Ελληνες ὁμῶς καὶ οἱ ὀλίγοι Ἴταλοι ἀπετέλουν τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τάξιν, τουτέστι τὴν πλουσίαν. Ἀπασκίαι προσπύλλεται τῶν τελευταίων τούτων ἔτεινον πρὸς κατάργησιν τοῦ Ῥωσικοῦ δημαρχείου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ τῇ 19 Νοεμβρίου 1797 ἐν τινι γενικῇ συνελεύσει, ἀπεράπισαν νὰ πέμψωσιν ἀντιπρόσωπον αὐτῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸν ἑφορον τῆς ἑλληνικῆς ἀποικίης συνταγματάρχην Κέσογλου ὅπως ὑποβάλῃ τῇ ἀνωτάτῃ ἀρχῇ τὰς αἰτήσεις αὐτῶν τὰς δε :

α.) Χορήγησιν τῇ τε πόλει καὶ τῷ δημαρχεῖῳ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἅτινα εἶχον καὶ αἱ πόλεις Ῥίγα καὶ Ρεβέλ.

β.) Χορήγησιν τῇ πόλει συμβόλου ἰδίου ὅπως τὸ τῆς Γρηγοριουπόλεως καὶ Μαριοπόλεως.

γ.) Κήρυξιν τοῦ λιμένος τῆς Ὀδησσῶς ἐλευθέρου.

δ.) Ἀπέλειψιν τοῦ ἐπὶ τῶν οἶνοπνευματῶν φόρου.

Ὁ Κέσογλος ἔτυχεν εὐμενοῦς ἀκρόασις τοῦ μονάρχου καὶ ταῖς προσπαθείαις τοῦ ἀντιπροσώπου τούτου ἡ Ὀδησσὸς ἤρξατο ἀναζωογονουμένη. Ἡ ἰδρυσις δημαρχείου ὀνομα μὲν ἔχοντος αὐτῶν ξένων», καθαρῶς δὲ Ἑλληνικοῦ καὶ ἡ κατὰ τὸ 1798 κατάργησις τοῦ Ῥωσικοῦ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον βῆμα τῆς κυβερνήσεως συνωδὰ τῆς ὑποβληθείσης αἰτήσεως τοῦ ἡμετέρου ὁμογενοῦς Κέσογλου. Μετ' ὀλίγον ὁ γενικὸς εἰσαγγελεὺς τοῦ κράτους κόμης Ἀλέξιος Κουράκην ἀνήγγειλε τῷ Κέσογλου ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δωρεῖται τῇ Ὀδησσῷ καὶ τὸ ζητηθὲν σύμβολον ἐφ' οὗ Ἑλληνιστὶ, Ῥωσιστὶ, Ἴταλιστὶ καὶ Γερμανιστὶ ἦσαν γεγραμμέναι αἱ λέξεις Σύμβολον τῆς πόλεως Ὀδησσῶς τῷ δὲ Ἑλληνικῷ δημαρχεῖῳ ἔδρανον μίαν τῶν ὑπὸ τοῦ νευάρχου Δερίβας οἰκοδομηθεισῶν οἰκιῶν, καὶ ὅτι ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἐπὶ δεκαετίαν κατὰργεῖ τὸν ἐκ τῶν οἶνοπνευματῶν φόρον. Ὁ Κέσογλος ἐπὶ αὐτῇ εἰς Ὀδησσὸν καμίστης τῶν χαρμωγῶν τούτων τῇ ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνικῇ

ἀποικίαι εἰδήσεων κατελιπὼν ἐν Πετρούπολει διὰ τὰ περιτέρω τὸν δευτέρου ἀντιπρόσωπον τὸν ἡμέτερον ὡσαύτως ὁμογενῆ ἀντισυνταγματάρχην Βῆρον. Μετὰ τὴν ἰδρύσιν τοῦ νέου δημαρχείου, διελύθη ἡ τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων ἐπιτροπὴ μετὰ τινος δὲ μῆνας ἀπεβίωσε καὶ ὁ Κέσαγλος εἰς μνημὴν δ' αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ ἀποικία ἀνήγειρε παρὰ τῇ ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ὁδοῦ Ῥεμέσλεναγια οἰκίᾳ τοῦ μυρωλεῖον οὗ τινος οὐδὲ καὶ τὰ ἐρείπια ἐναπέμειναν, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πάγκαλος, λιμενάρχης δὲ ἦτο ὁ Ἑλλήν πλοίαρχος Μαργαρόπουλος οὗ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Ἐν γένει δὲ καθ' ἅπαντα τὰ διαβήματα τῶν ἐγχωρίων πολιτικῶν ἀρχῶν οἱ Ἕλληνες ἐπρώτευσαν καὶ μετὰ ταῦτα ὅτε ἐξελέγαστο ἀντιπρόσωπος τῆς πόλεως ἀποστελλόμενος εἰς τὴν πρωτεύουσάν ὅπως ὑποβάλῃ αἰτήσεις διαφόρων μεταρρυθμίσεων καὶ βελτιώσεων πάντοτε Ἕλληνες ἐξελέγαντο· οὕτω κατὰ τὸ 1800 ἀπεστάλη καὶ αὖθις εἰς Πετρούπολιν ὁ συνάδελφος τοῦ ἀποβιώσαντος Κέσαγλου ὁ ἀντισυνταγματάρχης Βῆρος καὶ μετὰ τινος μῆνας ὁ τέως ὑπαξιωματικὸς τῆς Ἑλληνικῆς μοίρας Ῥοξομάτης καμιστὴς καὶ τρισηλίων πορτοκαλλίων ἐκ μέρους τῆς πόλεως ὡς δῶρον πρὸς τὸν Τζάρον· τὸ δὲ πρῶτον ἔτος τῇ 1 Ἰουλίου 1801 ὁ Παναγιώτης Βαρβάτης ἔμπορος τότε πρώτης τάξεως.

Τῇ 29 Ἰερίου 1801 ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Ὁδησσὺ ἐδέξατο ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ νέκ μελή διὰ τῆς ἀφίξιας τοῦ πλοίου τοῦ Ἑλλήνος Μουσκούλη ὅστις παρέλαθεν ἐκ Σωζοπόλεως τῆς Ῥουμελίας ἰδίως ἐκ τοῦ χωρίου Κουτζούκ-Μπουσλίκ ἐννεακκίδεκα οἰκογενεῖας Ἑλληνικάς, ἐκατὸν τεσσαράκοντα ὀκτὶ τὸ ὅλον ψυχὰς αἵτινες ἔφρουγον τὰ δεινὰ τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν προμεροῦ τινος Ὀθωμανοῦ ληστοῦ Καρᾶ-Φετζῆ, προσέθετον δὲ ὅτι χιλιάδες ἐτέρων Ἑλλήνων ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπόθουν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς Ῥωσίαν. Ὁ τότε ἤδη αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Α' συμφώνως τῇ ὑπὸ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ Μιχλασέβσκιη ἀνακοινώσει τοῦ τελευταίου τούτου γεγονότος, διέταξεν ὅπως παρέξωσιν αὐτοῖς ἄσυλον κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Ὁδησσῷ ἔπειτα δὲ εἰς τινὰς ἐτέρας καταλλήλους θέσεις. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀποφυγὴν ψευδῶν φημῶν ἐπισήμως νὰ μὴ προσκαλῶσιν αὐτοὺς ἀλλὰ τοὺς ἐκουσίως ἀφικνουμένους αὐθωρεῖ νὰ ὑποδέχωνται. Ἀπαντὰς τοὺς ἀφικνουμένους ἀπόκισκον τότε παρὰ ταῖς περιχώροις τοῦ Κερτζίου καὶ ἐν τοῖς παροχθίοις τοῦ Ἀνιέπρου χωρίοις.

Ἀνωτέρω εἶχομεν ἀναφέρειν ὅτι ἅμα τῇ ἰδρύσει τῆς ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνικῆς μοίρας ἐχορηγήθησαν δεκαπεντακισχίλια δεσατῖναι γῆς πρὸς ἐκκάρπωσιν τοῖς ἀποίκαις Ἑλλησι ἰδίως παρὰ τῇ οὐ μακρᾷ τῆς Ὁδησσὺ ῥυακίῳ Μπαράμπα. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς μοίρας ταύτης οἱ νέοι διοικηταὶ τῆς Νέας Ῥωσίας ἀφῆρσαν αὐθαριέτως ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν τὴν ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β' χορηγηθεῖσαν αὐτοῖς γῆν, διαμοιράσαντες αὐτὴν εἰς ἕτερα φίλα αὐτοῖς

πρόσωπα. Κατὰ τὸ 1802 ἄρχη τῇ ἀνόδῳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' οἱ Ἕλληνες οὗτοι βλέποντες τὰς ἐπιδαψιλευομένας χάριτας ὑπὸ τοῦ ἄνακτος τούτου, τοῖς ξένοις ἀποίκιοις, καθυπέβηκλον αὐτῷ αἰτήσιν ἔνεκα τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ καταστήσωσιν αὐτῷ γνωστὰ τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀπεκτιζόντων τὴν Ἑλληνικὴν μοῖραν καὶ ἐκάστῳ ἀξιώματι καὶ στρατιῳτῇ αὐτῆς νὰ παρέξωσι γῆν ἐκτάσεως ἀπὸ δέκα μέχρι τριακοσίων δεσαινῶν καὶ δὴ διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διατάγματος διέταξε τὸν ἐκ νέου σχηματισμὸν τῆς Ὁδησσίνης Ἑλληνικῆς μοίρας, ἣτις τῷ 1808 συνέκειτο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων ἐβδομήκοντα. Οὗτοι κατώκησαν ἐν τῷ τριῖς ὥρας ἀπέχοντι τῆς Ὁδησσοῦ χωρίῳ Ἀλεξάνδροβκα οὕτως ἐπονομασθέντι ὑπ' αὐτῶν εἰς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'. Σπουδαῖον βῆμα ἐν τῇ προόδῳ τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ εἰσαγωγὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ ἰδρυθέντι ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐμπορικῷ Γυμνασίῳ καὶ ἡ ἀνέγερσις Ἑλληνικοῦ ναοῦ. Πρὸς τούτοις ἡ ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνικὴ κοινότης καθυπέβηκε τῷ τότε ἡδὴ διοικητῇ τῆς Νέας Ῥωσίας δουκὶ Ρισχελιέ, συγγενεῖς τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ τῆς Γαλλίας καρδινάλιου Ρισχελιέ, ἑγγράφον δι' οὗ ἐκουσίως ὑπεχρεοῦντο πρὸς ἀνέγερσιν Ἑλληνικοῦ ναοῦ νὰ δίδωσιν ἀνὰ δύο καὶ ἡμισυ καπνικὰ ἑφ' ἐκάστης ψάθης σίτου ἐξαγομένου εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐκ τοῦ ἀθροισθέντος οὕτω κεφαλαίου ἀνηγέρθη ὁ μέχρι τοῦδε ὑπάρχων Ἑλληνικὸς ναὸς τῆς Ἀγίας Τριάδας ἐπισκευασθεὶς καὶ ἀνανεωθεὶς μετὰ ταῦτα.

Ἐν τούτοις ἐν Κριμαίᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν περίπτου ἐποχὴν ἰδρύετο νέα ἀποικία Ἑλληνικὴ ἡ παρὰ τῇ κώμῃ Μπάλτα Τζοκράκ παρὰ τῇ Εὐπατορίας εἰς τὸν λιμένα τῆς ὁποίας ἦλθον ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας περὶ τὰς ἑνδεκα οἰκογένειαι. Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ ἕτεροι ὁμογενεῖς ἡμῶν, οὕτως ὥστε κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1808 ἡδὴ ἡ ἀποικία αὕτη ἀπηρτίζετο ἐξ εἰκοσιν οἰκογενειῶν τουτέστιν ὀκτὼ καὶ ἐβδομήκοντα ψυχῶν. Ἐν Μαριόπολει δὲ ἡ κυβερνήσις σπουδαίως συνέτεινεν εἰς τὴν εὐημερίαν αὐτῆς. Ὁ πολιτάρχης αὐτῆς ἐν τῇ πρὸς τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐκθέσει αὐτοῦ ἔλεγε: ἀμεταξὺ τῶν περαλίων πόλεων τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης, ἡ Μαριόπολις ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως ἀξιοῦται νὰ τύχη τῆς μεγίστης ἡμῶν μερίμνης. Ἡ κατάστασις αὐτῆς ὁσημέραι ἐβελτιοῦτο, κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ ταῦτα ἔτη ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ σίτου καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν πεστῶν ἰχθύων καὶ τοῦ χαβιαρίου εἶχε λάβει σπουδαίας διαστάσεις, ταῦτο χρόνως ὅμως εἶχε κατενεχθῇ καίριον τραῦμα τῷ ἐγγράῳ Ἑλληνισμῷ διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ μέχρι τοῦδε ὑφισταμένου Ἑλληνικοῦ Δικαστηρίου ἢ μᾶλλον Ἑλληνικοῦ Λιμεναρχείου καὶ τῆς ἀντ' αὐτοῦ κατὰ πρότασιν τοῦ βαρῶνος Κονπενγάουζεν ἀποστολῆς Ῥώσου λιμεναρχοῦ. Πλὴν δ' ὅμως τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκράτουν ἡδὴ ἐν τῇ Νέᾳ Ῥωσίᾳ

οἱ Ἕλληνες, καὶ ἡ ἀκτοπλοία εὐρίσκετο σχεδὸν εἰς χεῖρας αὐτῶν. Διὰ τοῦ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1808 Β. Διατάγματος ἐχορηγεῖτο ἡ ἐλευθέρωσις εἰσοδος τῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Ἀνατολῆς ἐν γένει προσερχομένων πλοίων εἰς ἅπαντας τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης καὶ Ἀζορικῆς θαλάσσης καὶ τοῦτο ὅπως ῥητῶς ἔλεγε τὸ διάταγμα: «διότι καίτοι οἱ λαοὶ αὗτοι εἶνε ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ, μᾶλλον ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτῆς εὐρίσκονται ἢ ἀνήκουσιν αὐτῇ, αἰετοὶ δὲ εἶχον καὶ ἔχουσι πρὸς τὴν Ῥωσίαν συμπάθειαν». Ἐκτοτε ἐγένοντο καὶ αἱ ἀπαραίτητοι ἰδρύσεις γεωρίων, ὑφ' Ἑλλήνων. Οἱ παρὰ τῷ Μπαλακλαβᾷ καὶ ταῖς λοιπαῖς παρὰλίαις πόλεσι τῆς Κριμαίας Ἕλληνες ἀποικοὶ κατεσκευάζον λιμένας καὶ πλοιάρια δι' ἀκτοπλοίαν μόνον χρησιμεύοντα καὶ ἄχρι τινὸς «πλοῖα τοῦ Μπαλακλαβᾶ» λεγόμενα. Κατὰ τὸ 1811 δὲ οἱ τὸ ἐν Μπαλακλαβᾷ ἀπαρτίζοντες Ἑλληνικὸν τάγμα διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν ἀντισυνταγματάρχου Ρεβελιώτου καθυπέβηλον αἴτησιν τῷ δουκὶ Ρισχελιῇ νὰ δοθῇ αὐτοῖς ἡ ἀδελφὴ ἰδρύσεως γεωρίου. Ὁ δούξ αὐτὸ μόνον συνήνεσεν, ἀλλὰ καὶ παντὶ τρόπῳ συνέτεινεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν τούτου.

Ἰδοὺ εἰμεθα ἤδη ἐν τῇ ἀξιωματικῇ ἐκείνῃ εἰς ἕκαστον ἀπόγονον τοῦ Γιουρβίκου ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ μάστιξ τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀπαικτὸς ἔθνη ὅλα ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, ὁ αἴτιος τῶν τοσούτων δεινῶν, ἐπῆρχετο προμερὲς πῶς κρατῶν ἐν χερσὶ καὶ ἐνσπείρων δρώσεις καὶ λεηλασίας ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐπῆρχετο λέγω εἰς τὰς Ῥωσικὰς στέππας ὅπως εὗρη τὸν τάφον τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτοῦ. Ἦτο τὸ ἀπαίσιον ἔτος 1812, οὗτινος μέχρι τοῦδε οἱ Μοσχοβῖται μετὰ τρόμου ἀνκμιννήσκονται καὶ ἐθνικῆς ἁμα ὑπερηφανείας διὰ τὴν παραδειγματικὴν αὐταπύρνησιν τοῦ λαοῦ. Ὁ ἡγῆτωρ τοῦ οἴκου τῶν Βοναπαρτῶν εὐρίσκετο εἰς τὰ πρόθυρα τῆς μητρὸς Μόσχας, ὅπως ἀποκαλοῦσιν οἱ Ῥῶσοι τὴν ἐστίαν ταύτην τοῦ πικρολαυτισμοῦ. Ἡ ἀπὸ 6 Ἰουλίου προκήρυξις τοῦ αὐτοκράτορος δι' ἧς προσεκαλεῖτο ἔπαιν τὸ Ῥωσικὸν ἔθνος εἰς ἄμυναν τῆς πατρίδος αὐτοῦ χώρας κατὰ τοῦ ἐπιδραμόντος ἐχθροῦ, ἐλήφθη ἐν Ὁδησσῷ τῇ 22 Ἰουλίου. Αὐθωρεὶ ἔσπευσεν ὁ δούξ Ρισχελιὲς νὰ προσκαλέσῃ τοὺς μᾶλλον ἐγκρίτους πολίτας τῆς Ὁδησσοῦ ἐν τῇ δημοτικῇ λέσχῃ, ἀποταθεὶς μάλιστα πρὸς τοὺς Ἕλληνας διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιοσημεσιῶτων λέξεων: «Καὶ ὑμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐνταῦθα Ἑλληνικὴν κοινότητα, ὑμεῖς οἵτινες ἐγκαταλιπόντες τὴν πατρίδα ὑμῶν χώραν, ἐνθα τὸ ἔθνος ὑμῶν στενάζει ὑπὸ τὸν βροχὸν ζυγὸν ἐτύχετε ἐν Ῥωσίᾳ σκέπης, προστασίας καὶ εὐδαιμονίας, εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀκολουθήσητε τὸ ἐνδοξὸν παράδειγμα τῶν ὑμετέρων προγόνων αἰετοὶ προθύμων τὰ πάντα νὰ θυσιάζωσιν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους αὐτῶν; Καὶ ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι, ἧτις ἐδέξατο ὑμᾶς ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς ὡς ἴδια τέκνα καθὼς ὁμοδόξους, εἶνε δυνατόν νὰ μὴ παρόσχητε δείγματα τῆς προθυμίας ὑμῶν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐν ᾧ ἀπά-

κειται ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἰδία ἡμῶν εὐημερία ; Ἐχω πλήρη πεποίθησιν ὅτι ἐμφορεῖσθε αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς τὴν νέαν ὑμῶν πατρίδα, ὅτι οὐδενὸς θέλετε φεισθῆ πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, ὅτι ἐπαξίως φέρετε τὸ ὄνομα τῶν τέκνων αὐτῆς». Καὶ τῷ ὄντι οἱ ἐν τῇ Νέᾳ Ῥωσίᾳ Ἕλληνες παρέσχον τῇ Ῥωσίᾳ δείγματα τῆς πλήρους πρὸς αὐτὴν ἀγάπης αὐτῶν καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν φιλοξενίαν αὐτῆς. Οὕτως οἱ ἐν Ὁδησσῷ ἰδίως Ἕλληνες ἐχορήγησαν δεκακισμύρια ρούβλια ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τούτου, τοῦτέστι τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου ἀθροισθέντος ἐνταῦθα ποσοῦ ἐνῷ οἱ ἐνταῦθα Ῥῶσοι προσήνεγκον μόνον τέσσαρες καὶ ἐνενήκοντα χιλιάδας ρουβλίων. Πλὴν δὲ τούτου πλεῖστοι Ἕλληνες προσῆλθον πρὸς τὸν δοῦκα Ρισχελιέ προτείνοντες νὰ σχηματίσωσι σώματα ἐθελοντῶν ὅπως ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς Ῥωσίας κατὰ τῶν Γάλλων. Οὕτως δ' ἐνταῦθα μικρέμπορος Ἕλληνας Ἰωάννης Μπαμπασίχας καθυπέβαλε τῷ δούκι Ρισχελιέ τῇ 10 Αὐγούστου αἴτησιν ἐν ἣ περικάλει νὰ δεχθῶσιν αὐτόν τε καὶ ἑτέρους πεντήκοντα Ἕλληνας ἐθελοντάς ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ, ὡς μὴ δυναμένους ἐνεκα τῶν γλίσχρων αὐτῶν ὕλικῶν πόρων νὰ συνδράμωσιν ὕλικῶς τὴν χώραν. Ἄλλοι Ἕλληνες ναυτικοὶ ἐζήτουν ἀδειαν νὰ τύχωσιν ἀδειῶν ὅπως ἀναλάβωσι τὸν καταδρομικὸν ἀγῶνα καὶ οὕτως ἐπενέγκωσι κίριον τριῦμα τῇ Γαλλικῇ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ναυτιλίᾳ. Πολλοὶ ἄλλοι ὅτε ἡ Ῥωσικὴ κυβέρνησις προσεκάλει τοὺς ἀπανταχοῦ ἐμπόρους αὐτῆς, ὅπως ἐφοδιάσωσι τὴν Μόσχην τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, τροφὰς κτλ., ἔσπευταν μὴ φειδόμενοι κόπων καὶ μόχθων αὐτὴν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν διακυβεύοντες καὶ ἐξεπλήρουον πρόθυμοι μετ' αὐταπαρνήσεως τὴν πρόσκλησιν ταύτην. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἀναφέρομεν καὶ τὸν γνωστὸν μετὰ ταῦτα ἱερολογίτην Π. Καλεβρῆν ὅστις εὗρίσκετο τότε ἐνταῦθα παρὰ τῷ θείῳ αὐτῷ ἐμπόρῳ Ι. Πολυχρονιάδῃ, καὶ ὅστις μεταβὰς καμιστῆς ἐμπορευμάτων καὶ τροφῶν εἰς Μόσχην ῥηματωτίσθη καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ ἔπαθε μυρία ὅσα δεινά. Ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι προσήνεγκον τὸν ὅλον αὐτῶν ὑπὲρ τῆς φιλοξενησάσης αὐτοὺς χώρας ὡς ἡ Μαριόπολις καὶ τὸ Ταϊγάνιον, αἵτινες προσήνεγκον ἀνὰ πεντακισμύρια ρούβλια. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ ἑλληνισμὸς ἤδη ἐνταῦθα ἦτο ἀρκαούντως συμπαγὴς, πολλὰ δὲ μέλη τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς κοινότητος ἦσαν ἱκανῶς εὐκατάστατα. Ἰδοὺ ἐπίσημος ἀπογραφικὸς πίναξ τῶν κατὰ τὸ 1812 ἐν Ὁδησσῷ Ἑλλήνων ἐμπόρων πρώτης τάξεως :

χρόνος ἐγγραφῆς ἐμπόρων

1. Παλαιολόγος	1779
2. Ἀμβροσίου	1800
3. Παπαχαρατζῆς	1800
4. Δ. Καλαφάτης	1801
5. Χ. Καλαφάτης	1801

6. Σκληρής	1803
7. Φρυντζής	1808
8. Βηλαράς	1810
9. Παπουδάς	1810
10. Συναδινός	1811
11. Μιμής	1811
12. Κατρικάκης	1811
13. Ξένος	1811

Σημειωτέον δὲ ὅτι δῆμαρχος ἦτο ὁ ἡμέτερος ὁμογενὴς Καφετζής· ἀστυνόμος ὡσαύτως ὁ Μκυρομιχάλης. Ἐν γένει δὲ οἱ Ἕλληνες σχεδὸν τῶν πάντων ἐνταῦθα ἐκράτουν, τοιοῦτον μᾶλλον καὶ ὅσον μετὰ πρὸς ἐλευσιν τεσσάρων ἐτῶν, τῇ 1816 βλέπομεν διοριζόμενον εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας Αἰκατερινόσλαβ· τὸν Ἕλληνα Καλογεώργην. Οὗτος ἦτο γνωστὸς καὶ ἐπροστατεύετο μεγάλως ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἐγγόνου τῆς αὐτοκρατορίας Αἰκατερίνης τῆς Β' μεθ' οὗ καὶ συνεχνετράφη μεθ' ἑτέρων τινῶν Ἑλλήνων κατὰ βούλησιν τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν καὶ τὴν ἀρξαιμένην ἤδη τάσιν πρὸς διανοητικὴν ἀνάπλασιν τῆς ἐν ταῖς χώραις ταύταις Ἑλληνικῆς νεολαίας. Κατὰ τὸ 1814 εἰσέτι ἐγένετο ἡ ἀπαρχὴ ἐδρύσεως ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς σχολῆς, πρὸς τοῦτο δὲ συνέστη σύστημα ἀσφαλειῶν τὸ αὐτῶν Γραικῶν Ἀσφαλιστῶν ἐκ τοῦ καθαροῦ δὲ κέρδους τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἀπεφασίσθη νὰ χορηγῇται δέκα τοῖς ἑκατὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν· οἱ πρῶτοι δὲ ψηφισθέντες ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς κοινότητος διοικηταὶ Ἰωάννης Ἀμβροσίου καὶ Ἠλίας Μάνεσης Πελοποννήσιοι καὶ Νικόλαος Σούρβου Ἰππειώτης τὸ πρῶτον ἔτος ἐνεχείρισαν τῇ σχολῇ τέσσαρες χιλιάδας ρούβλικ χαρτίνων. Ἡ πρώτη δὲ ἐκλεχθεῖσα ἐφορεῖα καὶ διαρκέσασα ἀπὸ τοῦ 1816 — 1818 συνέστη ἐκ τῶν ἀρκούντως προσφιλῶν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνισμῷ Σκαρλάτου Μαξίμου, Ἰωάννου Ἀμβροσίου, Μωϋσῆ Πατσοῦ, Δημητρίου Δούμα καὶ Κωνσταντίνου Ἀρτηνοῦ, προσφιλῶν λέγω, καθότι ἐπὶ τῆς ἐφορείας ταύτης ἐτέθη ἡ βάση τῆς ἐλληνοεμπορικῆς σχολῆς κατὰ τὸν ψηφισθέντα ὑπὸ τῶν συντηρητῶν κανονισμόν ἐκτυπωθέντα ἐν Βίλνῃ τῆς Πολωνίας ἐλληνιστὶ τῇ 1818 καὶ τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1817 ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐναρκῆς τῆς σχολῆς ἐπικληθείσης «Ἑλληνικὸν Ἐμπόρικόν Σχολεῖον τῶν Γραικῶν ἐν Ὁδησσῷ» ἐν τῇ ὑπὸ τῆς κοινότητος ἀγοραθείσῃ κατὰ τὴν ὁδὸν Δερίδας καὶ μέχρι τοῦδε ὑφισταμένη οἰκίᾳ παρὰ τοῦ Αχμεανοῦ Ἀρνακούτοβιτς ἀντὶ ἐπιτακτισμῶν ρουβλίων χαρτίνων. «Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ἔλεγεν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀνωτέρω κανονισμοῦ, ὅτι ἡ παιδεία εἶνε ὁ μόνος ἀληθινὸς στολισμὸς τοῦ λογικοῦ ζώου καὶ ὁ πλοῦτος ὁ ἀναγκαίρετος αὐτοῦ, τοῦτο δ' αὐτὴ γνωρίζοντες καὶ οἱ ἐν Ὁδησσῷ Γραικοὶ

συνέστησαν πρό τινος καιροῦ σχολεῖον εἰς ἐκπαίδευσιν τῆς Γραικικῆς νεολαίας, θελήσαντες δ' ἐπειτα νὰ τὸ βελτιώσωσι τὸ μετερρύθμισαν εἰς τὸ νῦν, ἐπονομάσαντές το α' Ἑλληνικὸν Ἐμπορικὸν Σχολεῖον τῶν Γραικῶν ἐν Ὁδησσῷ ὡς ἀπὸ ἐμπορίου συστήθην καὶ ἀπὸ αὐτοῦ συντηρούμενον, ἀλλὰ διὰ νὰ γένη νόμιμον καὶ νὰ μὴ κλονίζηται παρ' ὀλίγον καὶ νὰ κινδυνεύῃ μὲ τὴν διάλυσίν του νὰ φέρῃ μεγαλωτάτην ζημίαν εἰς τοὺς νέους, διὰ τοῦτο ἔκλεξαν ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν καὶ νὰ γράψωμεν ὅσαν ἤμποροῦμεν καλλητέρους κανόνας τὸ πῶς νὰ διοικῆται.

Οὐχὶ ἄσκοπον κρίνομεν λεπτομερέστερον νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὰ τῆς τελευτῆς τῆς τῶν ἐγκαινίων τῆς σχολῆς τῆς ἀγρύπνου προστατίδος τοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ταύτῃ τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους ἑλληνισμοῦ παρθετόντες ἰδίως αὐτολεξεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ γεγεροῦ Κωνσταντίνου Κούμα αὐτόπτου μάρτυρος ἀποσταλεῖσθαι τῷ ἐν Σμύρνῃ φίλῳ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ Οἰκονόμῳ ἐπιστολὴν ἣν ἀρρόμεθα ἐκ τῆς ἀξιολόγου κατὰ πάντα δικτριδῆς τοῦ ἀξιοτίμου διδασκάλου ἡμῶν κ. Χαρκλάμπου Βουλοδήμου «Πρώτη πεντηκονταετηρίς τῆς ἐν Ὁδησσῷ ἑλληνεμπορικῆς σχολῆς. 1817-1867. Ἐν Ὁδησσῷ 1873». Ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς ἀρκούντως διαφωτιζόμεθα ἐν γένει περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τοῦ ἐνταῦθα ἑλληνισμοῦ. «Πρὸ δύο ἐβδομάδων σὲ ἀνήγγειλα, φίλτατε, δι' ἐπιστολῆς μου τῆς εἰς νῦνταῦθα (δηλ. Ὁδησσὸν) ἔλευσίν μου· ἐξήγησα τότε πρὸς τὴν φίλην μοι κορυφὴν σου πόσον μ' ἐχαραποίησεν ἡ νεοσύστατος αὕτη πόλις. Τόσοι οὐ Ἕλληνες καὶ μὲ τοσαύτην φιλογενείας διάθεσιν ποῦποτε ἀκόμη δὲν συνηθροίσθησαν εἰς ἄλλην ξένην ἐπικρατείας πόλιν. Ἐμπορεῖς νὰ τὴν εἴπῃς ἀποικίαν Ἑλληνικὴν καὶ πολλὰ εὐτυχαστέραν ἀνεντιρρήτως ἀπὸ τὴν μητροπόλιν τῆς. Εἰς τὴν Ὁδησσὸν τὴν σήμερον καὶ τὴν γλῶσσάν μας ἀγωνίζονται νὰ λαλῶσι καθαρώτερα καὶ περὶ μέσων τῆς τοῦ γένους προκοπῆς φιλοτιμοῦνται νὰ προσδικλέγωνται συνεχῶς, καὶ μὲ ἐλευθέριον χεῖρ ἀπραγματικῶς συνεισφέρουσιν εἰς παντὸς ἀγαθοῦ σύστασιν. Ἐξεύρε ὅτι πτόν παρελθόντα χειμῶνα μ' ἐπροσεκάλεσαν οἱ ζηλωταὶ ἐπίτροποι τοῦ νῦνταῦθα Ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ Γυμνασίου τῶν νομίζοντές με ἱκανὸν νὰ διδάξω τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν τῶν. Ἐξεύρεις ὅτι καὶ τότε τοῖς ἀπεκρίσθην ὅτι αἱ ἀσχολίαι μου δὲν μὲ συγχωροῦν νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν ἀγαθὴν ὑπὸν θέλησιν σκιαγραφήσας ἀμυδρῶς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον δύνανται νὰ καταστήσωσιν ὠφέλιμον τὸ ἐμπορικὸν τῶν γυμνάσιον. Μάθε, τώρα, εἴλας, ὅτι οἱ φιλογενεῖς οὗτοι ἄνδρες δὲν ἔπαυσαν ἐπαναλαμβάνοντες τὴν αὐτὴν αἵτησιν, ἕως οὗ τοὺς ἐξήγησα φανερώς ὅτι καὶ ἡμῖν καὶ εἶμαι καὶ μέσσομαι, ἕως οὗ ζῶ, τῆς Σμύρνης καὶ πολίτης καὶ διδάσκαλος καὶ ὅτι τὸ πταξείδιόν μου τοῦτο σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχει, εἰμὴ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ πτοῦ τῆς Σμύρνης ἀγαπητοῦ μοι γυμνασίου. Τρεῖς τῶν ἐπιτρόπων τοῦ σχολείου τῶν ἐγνώρισα Πατσοῦ, Δούμαν καὶ Μάξιμον· ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς

καδιδιαικώπως εὐρισκομένους εἰς τὰ σχολεῖον καὶ φροντίδα τούτου ἔχοντας
 ὑμεγαλειτέραν παρὰ τῶν οἰκείων των παγκράτων. Πανταχόσε ἔγραψαν
 οἱ ἀληθινοὶ οὗτοι Ἕλληνες, ζητοῦντες παντοίων εἰδῶν διδασκάλους, ὅσους
 ὑποπαιτεῖ ἡ ἀρχομένη ἡδὴ καὶ μουσοτροφῆται τῆς Ὀδησσοῦ νεολαίας. Ἡλ-
 ούσαν πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐκ Βουκουρεστίου δύο προσκληθέντες καλοὶ κα-
 ναθαοὶ νεανίαι, τρόφιμοι παιδείας ἐπίσης, ἐπίσης μουσόληπτοι, ἔμπειροι
 ἐπίσης τῶν εἰς παράδοσιν Ἑλληνικῆς παιδείας μέσων, συγκεκριημένοι
 καὶ μὲ τὰς γλώσσας Γερμανικὴν καὶ Γαλλικὴν καὶ δι' αὐτῶν βοηθοῦμε-
 νοὶ εἰς κατανόησιν τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἱστορίας καὶ παντὸς ὅ,τι ἀναφέ-
 ρεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἠγαπημένοι ὑπὲρ ἀδελφούς. Γεώρ-
 γιος Γεννάδιος ὀνομάζεται ὁ εἷς, Ἰωάννης Μικρῆς ὁ ἕτερος. Οὗτοι ἦνοι-
 οῦσαν τὸ ἀρτισύστατον Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς Ὀδησσοῦ τὴν 3/15 τοῦ
 παρόντος μηνὸς μὲ τελετὴν ὁμοίαν τῶν εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη
 συνειθιζομένων τὴν σήμερον, ἀφοῦ ἐκάμαμεν τὴν ἀρχὴν εἰς Σμύρνην ἡ-
 ἡμεῖς ἦτο στολισμένη ἡ μεγάλη τῆς σχολῆς στοὰ καὶ διατεταγμένη εὐ-
 φρούς μὲ τὰ χρειώδη εἰς τὴν ἀποφασισθεῖσαν λιτανεῖαν τὴν 10 ὥραν
 συνήλθον εἰς αὐτὴν ὅλοι οἱ πρόκριτοι τῆς Ὀδησσοῦ, οἵτινες ὅλοι φλογί-
 οῦνται ἀπὸ τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς φιλόγενείας· ἐκύσκει δὲ τὴν ὁμήγουριν ὁ ἐξο-
 ρχώτατος καὶ λαμπρότατος κόμης Λανζεράν, ὁ εὐτυχῶς κυβερνῶν τὴν πό-
 λιν ταύτην· ὁ δὲ πανιερώτατος Μητροπολίτης πρῶτον Δρύστρης κύριος
 ὁ Κύριλλος συνοδευόμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ διακόνων φορέσας μανδύαν καὶ
 ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον καὶ κορώναν, ἔκαμε εὐλογητὸν καὶ ἐψάλλθη
 ὑπὸ ἀκολουθίᾳ τοῦ ἀγισμοῦ κατανοκτικώτατα· εἰς τὸ τέλος ἡ πανιερότης
 αὐτοῦ ἐδιέδωκεν εὐχὴν παρκαλεστικὴν τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύ-
 ματος ἐπὶ τοὺς μέλλοντας καὶ φοιτήσωσιν εἰς τὸ σχολεῖον μαθητάς καὶ
 ἄμετὰ τὴν τούτων ἀπάντων ἀπόλυσιν, ὁ ἕτερος τῶν διδασκάλων Γεώρ-
 γιος ὁ Γεννάδιος ἐξερώνησε λόγον περὶ Ἑλληνικῆς Παιδείας, ὅστις διή-
 γειρε δάκρυα χερῶν εἰς ὅλων τῶν παρόντων τὰ ὄρμητα· τὴν εἰς τὸ Γαλ-
 λικὸν μετέφρασιν τοῦ λόγου τούτου ἐκράτει εἰς χεῖρας καὶ ἀνεγίνωσκεν
 ὁ κόμης Λανζεράν καὶ ἐκινεῖτο εἰς τὴν αὐτὴν κατανοκτικὴν χαρὰν, ἥτις
 ἐκυρίευσεν ὅλην τὴν ὁμήγουριν. Μετέφρασε δὲ τὸν λόγον εἰς τὴν Γαλλικὴν
 γλῶσσαν ὁ εὐγενὴς ἀρχὼν καὶ σοφὸς ἱατρὸς Περσιάνης, ἀνὴρ ὁμογενὴς
 ἡμεῶν, ὅστις ἀυξάνει τὰ τῆς Ὀδησσοῦ Γραικικὰ ἀγαθὰ μὲ τὴν ἐνταῦθα
 παρουσίαν σου. Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐφορείαν ἡ σχολὴ αὕτη εἶ-
 χεν ἀξιωθῆ καὶ τῶν ἐπισκέψεων τοῦ Μεγάλου δουκὸς Μιχαήλ τοῦ Παυλί-
 δου τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1817 καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α',
 τῇ 25 Ἀπριλίου 1818 ἐν αὐτῇ δὲ ἐδίδασκε καὶ ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖ-
 νος Βαρδαλάχης ἐλθὼν κατὰ πρόσκλησιν εἰς Ὀδησσὸν τῇ 15 Ἰανουαρίου
 1819 ἐπὶ τῆς σχολαρχίας οὗτινος ἡ σχολὴ αὕτη διήνυσε τὴν λαμπροτέ-
 ραν αὐτῆς ἐποχὴν. Παρὰ τῷ σχολείῳ τούτῳ ἰδρύθη καὶ Ἑλληνικὸν τυπο-

γραφείον, ἐν ᾧ ὁμοῦ καθ' ἑκάστην τὴν διάρκεια αὐτοῦ ἐκτὸς ἀσημάντων τινῶν μεταφράσεων οὐδὲν ἄξιον λόγου πόνημα εἶχεν ἐκτυπωθῆ. Πρὸς μεγίστην ζημίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ οὐδαμῶς ἀλλաχοῦ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τοιαῖαι λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ κοινότητες ἦσαν οὐχὶ εὐκαταφρόνητοι ἐπὶ πλούτῳ καὶ εὐεξίᾳ, ἰδρύθησαν σχολαὶ Ἑλληνικαὶ καὶ ἐπομένως τὰ πλεῖστα τῶν τέκνων τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἰδίως τῶν πνευστερίων ἢ παντελῶς ἔμενον ἀπαιδευτὰ ἢ κατετάσσοντο εἰς τὰ Ῥωσικὰ σχολεῖα.

Ἐν εἰσέτι ἐναπομένει ἡμῖν ν' ἀναγράψωμεν ἄξιον λόγου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἐν Βαλακλὰβῃ ἑδρεῖον Ἑλληνικὸν τάγμα τὸ ὅποσον ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ τὴν ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ περιόδον αὐτοῦ κατὰ τὸ 1818 ἐτίμησε διὰ τῆς ἐπισκέψεώς του. Ἀμα ἐπανελθὼν εἰς Πετρούπολιν διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διατάγματος αὐτοῦ ἐπεδαψίλευσε τοῖς ὁμογενέσι ἡμῶν τούτοις πολλὰς χάριτας· «ἐνεκα πρῶτον στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν, ὅπως ἔλεγε τὸ ἐν λόγῳ διάταγμα, ἐφ' οἷς ἔκπαλαι τὸ τάγμα τοῦτο διακρίνεται, καὶ τῶν ὠφελειῶν αἱ παρέχεται φυλάσσειν ἀγρόπνως τὰ παράλια τῆς Κριμαίας». Μεταξὺ πολλῶν ἐτέρων ἐχορηγήθη τῷ τάγματι τούτῳ 14152 δεσκατῖναι γῆς, ἰδρύθη δαπάναις τῆς Κυβερνήσεως Ῥωσικὴ σχολὴ ἀποκλειστικῶς χάριν τῶν τέκνων τῶν ἀποτελούντων τὸ τάγμα τοῦτο Ἑλλήνων καὶ ἐχορηγήθησαν αὐτῇ ἐν πολλοῖς τὰ αὐτὰ δικαιώματα ὧν ἀπολαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων στρατιωτικῶν ἐν Ῥωσίᾳ σωματείων.

Ἐνταῦθα λήγει ἡ νηπιακὴ οὕτως εἰπεῖν κατάστασις τῶν ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, καὶ ἀρχεται ἡ περίοδος ἐκείνη καθ' ἣν αὗται προσλαμβάνουσι πληθὺν νέων μελῶν, ἐν οἷς πολλοὺς ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τότε ἐν τῷ Πανελληνίῳ ἄνδρες λογίους, ἐπιστήμονας, πλουτίους ἐμπόρους, ἄνδρας τέως κατέχοντες ὑψηλὰς θέσεις, πάντας φεύγοντας τὴν τρομερὰν μάχαιραν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀπέντων θυμάτων τῆς Οὐριωδεῖας τοῦ μαινομένου προαιωνίου ἡμῶν ἐχθροῦ. Ποῦ ἕτερον ἠδύναντο νὰ τόχῳσιν ἄσυλον ἀσφαλέστερον ἢ ἐν ταῖς οὐχὶ μακρὰν τοῦ πεδίου τῶν Ὀθωμανικῶν ὁργίων κειμέναις ταύταις Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις εὐημερούσαις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁμοδόξου Ῥωσικῆς Αὐτοκρατορίας, ἥς σύμβολον εἰσέτι ἦτο ἡ τότε προστασία καὶ ἡ ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἀνεξαρτησία τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐν γένει Χριστιανικῶν ἐθνότητων καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικῶς τῶν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου Σλαβῶν. Μεταξὺ Βουλγάρου καὶ Ἑλλήνος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰσέτι οἱ Ῥῶσοι οὐδεμίαν διάκρισιν ἐποιοῦν ἀμφοτέρους ὑπεδέχοντο φιλοξένως παρέχοντες ἄσυλον καὶ ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Εἰς τίνα ἑτέραν πόλιν ἠδύναντο νὰ καταφύγῳσιν ἀσφαλέστερον οἱ ἐκ Τουρκίας καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὁρμώμενοι ἐκεῖνοι δύστηνοὶ ἡμῶν ὁμογενεῖς καταλείποντες πᾶσαν αὐτῶν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μόνον καὶ μόνον ὅπως σώσωσι τὴν ζωὴν των ἢ εἰς Ὀδησσὸν

ἐν ᾗ ἀπὸ τοῦ 1814 ὁ ἐξ Ἀρτης Νικόλαος Σκουφῆς ἀξιότιμος καὶ ἐμπει-
ρος ἀλλ' ἀπαίδευτος ὑπάλληλος ἐμπορικοῦ καταστήματος καὶ ὁ Ἐμπε-
νουήλ Ξάνθος συνενοηθέντες ἔθεσαν τὰ θεμέλια τῆς μεγαλειότητος ἐκεί-
νης ιδέας μεταβαλόντες τὴν ἐταιρίαν τοῦ Φοίνικος εἰς τὴν τῶν Φιλικῶν
ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ προσκτῆσαι μέγα καὶ δυνατὸν μέρος ἀνθρώπων ἵνα συ-
νηγορώσι πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν αὐτῶν, ὑπερασπι-
ζόμενοι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὰ δικαιώματα, ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ λέγω
ἐν ᾗ προετοιμάζετο πρὸ ἐπτὰ ἡδὴ ἐνικυτῶν ἡ λαμπροτάτη τῶν σελίδων
τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ὁ ὑπὲρ τῆς ἐκ τοῦ βχυτάτου Ὀθωμανικοῦ ζυ-
γοῦ ἀνεξαρτησίας ἐθνικὸς ἡμῶν ἀγὼν;

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Ἐν Ὁδησσῷ, 1881.

Κ. Α. Παλαιολόγος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

ΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΤΑΠΗΤΟΝΤΕΣ ΛΙΘΟΙ

Ἐχὼ γράφων τὰς γραμμάς ταύτας ἐνώπιόν μου ἐπὶ τῆς τραπέζης λίθον
καταπεσόντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Μετὰ συγκινήσεως τὸν λαμβάνω εἰς τὰς
χεῖρας, δοκιμάζω τὸ βάρος αὐτοῦ, τὸν στρέφω πανταχόθεν, τὸν ἐξετάζω
καὶ τὸν ἐρωτῶ περὶ τῆς μυστηριώδους καταγωγῆς αὐτοῦ. Τέλος τὸν θραύω
εἰς δύο ὅπως κρίνω ἀσφαλέστερον περὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ. Εἶναι λί-
θος ἀρκετὰ φαθυρὸς (friable) σχεδὸν γήινος· ἐπικρατοῦσιν δ' ἐν αὐτῷ καὶ
χαλκιδεῖς οὐσίαι (silices) ἰδίως ὁ περιδότης (peridot), ὅπως εἰς τινεὶ βαθεῖς
δικαστρώσεις τῆς γῆς. Ἀνευρίσκονται δ' ἐν αὐτῷ ἐπίσης μαγνητικαὶ οὐσίαι
συνιστάμεναι ἰδίως ἐκ σιδήρου νικελιούλου (nickel). Ἐάν τις πλησιάσῃ
τὸν λίθον εἰς πυξίδα, ἡ μαγνητικὴ βελὼνῃ ἀποκλίνει. Ὁ ἔνθεος σίδηρος εἶ-
ναι ἐπαισθητὸς ἐν αὐτῷ, ἀλλ' εἰς μικρὰν ποσότητα, ἥτις ὅμως ὅπωςδή-
ποτε μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξίν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἐξ οὗ προέρχεται ὁ ἀε-
ρόλιθος. Ἄς εἰπώμεν δ' ἀμέσως ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται ἀμφιβολία περὶ τῆς
αὐθεντικότητος τῆς λεξιλογικῆς πράξεως τῆς γεννήσεώς του· ὁ λίθος αὐ-
τὸς προέρχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν εἶδον πίπτοντα καὶ τὸν ἐσήκωσαν
τὴν 30 Ἰανουαρίου 1867 εἰς τὰς 7 τῆς ἑσπέρας. Σφαῖρα πυρίνη, ὑπερμε-
γέθης, φαντασιώδης, καταπληκτικὴ ἀνεφάνη εἰς τὸν οὐρανόν, ἥτις διέ-
σχισε τὴν ἀτμοσφαιρὰν μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε διήνυσεν 195
χιλιόμετρα εἰς 4 1/2 δευτέρων λεπτά. Ἡ ταχύτης λοιπὸν αὐτῆς ἦτο 43 χιλιά-
δων μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον! Εἶτα δὲ ἐαρότησεν εἰς τὰ ὕψη δις μετὰ
τοσαύτης ἐντάσεως, ὥστε κατὰ ἡκούσθησεν ὡς δύο ἐκκρήξεις μυδραλιοδύ-